Minister
Finansów i Gospodarki

Warszawa, 12 października 2026 roku

Sprawa: Petycja o zwiększenie nakładów na naukę
Znak sprawy: FS5.056.1.2026
Kontakt: Kancelaria MF
tel.: +48 22 694 55 55
e-mail: kancelaria@mf.gov.pl

[redacted]

Szanowny Panie,

w odpowiedzi na petycję z 31 lipca 2026 r. dotyczącą zwiększenia nakładów na naukę „3% dla nauki, 100% dla Polski", Ministerstwo Finansów informuje co następuje.

Rozwój nauki i szkolnictwa wyższego stanowi jeden z głównych priorytetów Rady Ministrów. Znajduje to potwierdzenie w corocznym wzroście nakładów publicznych na finansowanie zadań w tym obszarze, obejmującym zwiększanie wydatków budżetu państwa, w tym m.in. na wzrost wynagrodzeń pracowników podmiotów nauki i szkolnictwa wyższego, finansowanie badań naukowych oraz środków na działalność dydaktyczno-naukową. Należy jednakże wskazać, iż nakłady publiczne w tym obszarze nie pochodzą wyłącznie bezpośrednio z budżetu państwa. Nie można pominąć bowiem również innych instrumentów skierowanych na rozwój tej dziedziny obejmujących stosowanie ulg dla przedsiębiorców inwestujących w badania i rozwój jak również przekazywanie podmiotom nauki i szkolnictwa wyższego skarbowych papierów wartościowych.
Działania te nie mają bezpośredniego przełożenia na wysokość wydatków budżetowych planowanych w ramach ustaw budżetowych jednakże oddziałują zarówno na zmniejszenie przestrzeni w zakresie poziomu dostępnych dochodów budżetu państwa jak i zwiększają koszty obsługi długu publicznego. Mają one zatem charakter ściśle związany z finansami publicznymi, które podlegają obiektywnym ograniczeniom wynikającym z obecnej sytuacji makroekonomicznej oraz czynników geopolitycznych wymagających znacznej koncentracji środków na realizację zadań w dziedzinie obronności.
Należy wskazać, iż konstruowanie wydatków państwa musi uwzględniać założenia Średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego na lata 2025-2028

tel.: +48 22 694 55 55
fax: +48 22 694 36 84
gov.pl/finanse
e-mail: kancelaria@mf.gov.pl

ul. Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa

przyjętego przez Radę Ministrów 8 października 2024 r. w zakresie realizacji tzw. ścieżki wydatków netto. Ścieżka wydatków netto stanowi podstawowe narzędzie unijnego nadzoru budżetowego i podlega ocenie Komisji Europejskiej, a tym samym ma istotne znaczenie dla realizacji przez Polskę zobowiązań wynikających z prawa Unii Europejskiej, związanych z nałożoną na Polskę procedurą nadmiernego deficytu. Oznacza to, że poziom środków budżetowych na finansowanie szkolnictwa wyższego i nauki należy analizować w szerokiej perspektywie, z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z prowadzonej polityki fiskalnej oraz zobowiązań Polski, a także obecnej sytuacji geopolitycznej.

Należy jednakże podkreślić, iż pomimo wskazanych powyżej uwarunkowań, wydatki budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich na tę dziedzinę (obejmujące środki zaplanowane w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka oraz w budżetach innych dysponentów realizujących zadania w dziale 730 – Szkolnictwo wyższe i nauka) w projekcie ustawy budżetowej na rok 2027 zostały zwiększone, w porównaniu do ustawy budżetowej na rok 2026, o ponad 2,6 mld zł. W ramach ww. kwoty zabezpieczono dodatkowe 400 mln zł na badania finansowane przez Narodowe Centrum Nauki oraz środki na wzrost wynagrodzeń pracowników uczelni publicznych i instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk o 3%. Należy również zauważyć, iż wydatki budżetu państwa na szkolnictwo wyższe i naukę co roku systematycznie wzrastają i są wyższe niż minimalny poziom określony zgodnie z art. 383 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Według wstępnego planu wydatków na rok 2027 będą one wyższe od poziomu ustalonego w ustawie budżetowej na rok 2023 o 12,3 mld zł, co oznacza wzrost o 39,1%.
Analizując nakłady publiczne na naukę i szkolnictwo wyższe nie można również pominąć faktu, iż w latach 2019–2026 podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki otrzymały skarbowe papiery wartościowe na łączną kwotę 12,3 mld zł. Środki pochodzące z wykupu obligacji zwiększają przychody ww. podmiotów umożliwiając realizację zadań statutowych. Przyznanie obligacji wiąże się jednak z koniecznością zabezpieczenia po stronie budżetu państwa środków na obsługę długu, tym samym pomniejszając dostępną pulę środków na zabezpieczenie innych wydatków.

Odnosząc się do postulatu określania wysokości środków planowanych w budżecie państwa na omawianą dziedzinę w relacji do PKB należy podkreślić, iż poziom PKB nie ma bezpośredniego przełożenia na wysokość planowanych wydatków budżetowych. Oznacza to, że wzrost PKB w kolejnych latach nie generuje automatycznie zwiększenia przestrzeni dochodów budżetu państwa, które umożliwiają adekwatne zwiększanie wydatków budżetowych. Postulowane rozwiązanie prowadziłoby zatem do dalszego usztywnienia wydatków i w konsekwencji stanowiłoby zagrożenie dla stabilności finansów publicznych.

Jednocześnie należy zauważyć, że we właściwości Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pozostaje ocena merytoryczna zawartych w petycji szczegółowych postulatów w zakresie:

- zmiany rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego dotyczącego wynagrodzeń akademickich, tak by każda osoba z doktoratem zatrudniona na stanowisku naukowym, niezależnie od typu instytucji czy rodzaju stanowiska, otrzymywała co najmniej średnie wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw,
- urealnienia progu dla stypendium socjalnego oraz zapewnienia odpowiedniej infrastruktury socjalnej,
- ustalenia wysokości stypendiów doktoranckich na poziomie co najmniej obowiązującej płacy minimalnej,
- umożliwienia wyboru między zatrudnieniem na umowę o pracę, a stypendium doktoranckim dla osób chcących wykonywać pełnoetatowe obowiązki w ramach przygotowania pracy doktorskiej,
- zapewnienia odpowiedniej infrastruktury socjalnej oraz przeznaczenie odpowiednich środków na stabilne prowadzenie badań podstawowych, aplikacyjnych i wdrożeniowych oraz utrzymanie infrastruktury badawczej,
- przeznaczenia w ustawie budżetowej na rok 2027 dodatkowego miliarda złotych na potrzeby Narodowego Centrum Nauki oraz ustalenia w kolejnych latach gradientu wzrostu, który zapewni 25% współczynnika sukcesu w konkursach NCN.

Jednakże z uwagi na potencjalne dodatkowe koszty tych rozwiązań dla budżetu państwa, analiza powyższych propozycji musi uwzględnić nie tylko aspekt merytoryczny, ale przede wszystkim możliwości finansowania w ramach wyznaczonych w ustawie budżetowej limitów wydatków. Jednocześnie należy podkreślić, iż propozycja uzależnienia wysokości wynagrodzeń akademickich od wysokości średniego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw nie może uzyskać akceptacji. Rozwiązanie takie mogłoby stanowić w przyszłości potencjalne źródło zagrożenia dla stabilności finansów publicznych państwa.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia Ministra Finansów i Gospodarki

Aneta Cieloch
Dyrektor
Departamentu Finansowania Sfery Budżetowej
w Ministerstwie Finansów